

Kernpunten visie HVC op (schrappen) gasaansluitplicht nieuwbouwwijken

Position paper voor de rondetafel d.d. 27 juni 2017

Introductie

HVC is een nutsbedrijf van en voor 46 gemeenten en 6 waterschappen in Noord- en Zuid-Holland en Flevoland.¹ HVC heeft als taakgebied het duurzaam grondstoffen- en energiebeheer – van afvalinzameling en recycling tot en met het leveren van elektriciteit en warmte zowel uit de afvalenergiecentrales als uit de duurzame opwek zon, wind en steeds belangrijker: geothermie.

HVC adviseert aandeelhouders over en monitort de voortgang van het lokaal grondstoffen- en energiebeleid. De kracht van het collectief – met een nutsrendement als uitgangspunt – is dat ambities vertaald worden in concrete projecten. In Alkmaar exploiteren wij “veruit het meest duurzame warmtenet van Nederland.”² In Westland voert HVC het ultradiepe geothermieproject Trias Westland uit (4 km diepte).

Observatie

HVC ziet dagelijks hoe de energie- en warmtetransitie op lokaal niveau verloopt. Ons beeld is dat deze transitie wel doorzet, maar niet in een voldoende hoog tempo om in 2050 te voldoen aan nationale doelstellingen en internationale verplichtingen. In Nederland staan bijna 7.6 miljoen woningen. Om te zorgen dat deze in 2050 allemaal aangesloten zijn op een duurzame warmtevoorziening moeten vanaf NU 19.000 woningen per maand losgekoppeld worden van het aardgas. Een schier onmogelijke opgave maar één ding is onbetwist: versnelling is nodig.

In de praktijk wordt ambitie tot versnelling van de lokale energietransitie echter vaak al in de kiem gesmoord door het vertragend effect van nationale wetten en regels. Deze regels zijn ontwikkeld in de context van een fossiel energieregime en een sta-in-de-weg bij de transitie naar een duurzaam energieregime. De gasaansluitplicht voor nieuwbouwwijken is daarvan een voorbeeld.

Gemeenten worden dagelijks geconfronteerd met de hinderkracht van de gasaansluitplicht op de warmtetransitie. Gemeenten beschikken niet over juridische middelen om projectontwikkelaars te dwingen gasloze nieuwbouw te ontwikkelen. De terugval-optie is dus om te proberen afspraken te maken met projectontwikkelaars die hun bereidheid om mee te werken aan verduurzaming vertaald zien in kleinere marges. Er zijn inmiddels in tal van gemeenten voorbeelden hoe zo’n slepend proces leidt tot verstoorde relaties en schrappen van ambities.

Door een zogeheten “warmtegebied” aan te wijzen, kunnen gemeenten onder de aansluitplicht uit komen. Deze oplossing is echter alleen toepasbaar voor gebieden die op een warmtenet worden aangesloten en biedt geen soulaas voor wijken waar de ambitie is om over te stappen op all electric.

De conclusie van Natuur & Milieu dat anno 2017 de meeste nieuwbouwwoningen nog steeds op het aardgasnet worden aangesloten³, kwam voor ons niet als een verrassing. Dit is ook HVC en haar aandeelhouders een doorn in het oog.

¹ Ook de Friese gemeente Smallingerland is aandeelhouder van HVC.

² *Warmtenet Alkmaar veruit meest duurzaam*. Energieia; 31 augustus 2016.

³ Stichting Natuur & Milieu; *Onderzoek aardgasloze nieuwbouw*. Mei 2017.

Kernpunten

De gasaansluitplicht is onwenselijk en afschaffing daarvan wenselijk om drie redenen:

1. Het vergroot de warmtetransitie als fysieke opgave. Gemeenten hebben zichzelf ambitieuze beleidsopgaven gesteld met energie- klimaat- en warmtedoelstellingen voor de korte en middellange termijn. De gasaansluitplicht is in strijd met deze doelstellingen en een perfect voorbeeld van 'dweilen met de kraan open' omdat het de lokale beleidsopgaven vergroot in plaats van verkleint.
2. Het verhoogt de maatschappelijke kosten van de warmtetransitie. Gasnetten hebben een levensduur van meer dan 40 jaar. Gezien de doelstellingen van de regering om in 2050 van gas los te zijn zal de economische levensduur van gasnetten die nú worden aangelegd korter zijn dan 40 jaar.⁴ De investeringen moeten over een kortere periode worden afgeschreven en bedragen een veelvoud van de meerkosten van gasloze nieuwbouw.
3. Het verzwaart de warmtetransitie als sociale opgave. Lokale overheden moeten hun burgers meenemen in deze transitie en er draagvlak voor (kunnen) creëren. Voordeel hierbij is dat burgers niet in gas zelf zijn geïnteresseerd, maar in de diensten die gas levert (een warm huis, warm water e.d.). De belofte van de warmtetransitie is om deze diensten op een andere manier te verschaffen.⁵ De opgave is ervoor te zorgen dat duurzame warmte de logische, makkelijke, vanzelfsprekende, aantrekkelijke en oh ja, als het kan ook graag de goedkope keuze is ... De gasaansluitplicht staat haaks op dit streven. En als woningen eenmaal op gas zijn aangesloten, leggen de hoge kosten van afkoppelen op voorhand een zware hypotheek op elk initiatief tot verduurzaming. Afhankelijk van de netbeheerder kost afkoppeling circa € 600,- per aansluiting.

Conclusie

Mede namens haar 46 aandeelhoudende gemeenten ondersteunt HVC van harte het voornemen van de minister van Economische Zaken om op korte termijn met een Nota van Wijziging te komen die de mogelijkheden van gemeenten vergroot om gebieden aan te wijzen waar geen gastransportnet wordt aangelegd indien een warmtenet of andere warmtevoorziening is voorzien. Dit draagt bij aan versnelling van de lokale energie- en warmtetransitie, helpt gemeenten om een eenduidig beleid te voeren en hun burgers daarin mee te nemen en verlaagt maatschappelijke kosten.

⁴ In Nederland wordt jaarlijks circa 100 miljoen € geïnvesteerd in nieuwe gasnetten. Wanneer daar de komende 10 jaar mee wordt doorgegaan, betekent dat in het licht van 'gasloos in 2050' een maatschappelijke kostenpost van grofweg 1 miljard €.

⁵ Kirsten Notten; 'Wonen zonder gas: geen gemakkelijk gesprek.' Socialevraagstukken.nl; 26 januari 2017.